

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetés helyben, — vidéken:
1 óra 2 K | 1 óra 2:50 K
1 évre 24 K | 1 évre 30 K

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent István-ter. I. Telefon 208.

Felélős szerkesztő: Hajós József.

Rothadás

büvélet töltött az atmoszféra. Nemcsak nálunk, hanem az egész föld kerekén. Körül fogva, fertőzi a rothadás a semleges területeket is. Legfeljebb a háborus országokban, mint gécpontokon intenzívebb az erkölcsi narkózis, de nincs, nem lehet elhatárolt. Az emberiség minden létszámilag elkülönzés ellenére is egy erkölcsi közösségben él. Alakítások csak lassíthatják a fertőzés terjedését, de meg nem akadályozhatják.

Az erkölcs legfőbb parancsának kiküszöbölése felszabadít, erőrekapat az emberiség lelke mélyén szunnyadó minden nemtelen indulatot. Meglázul a családi kötelék. A testi és lelki rothadás lues alakjában megdöbbentő méreteket ölt s a jövő nemzedéket is fenyegeti. A gyilkosságok, rablások, lopások csalások, sóha nem észlelt arányban növekednek.

A hűség virága elszárad. A hűtlenségek, árulások nagyban és kicsinyben napirenden vannak.

A morális rothadás büze azonban legpenetránsabb az u. n. háborus konjunktúra kihatásánál. A csalás, az árdrágítás, a csempészet, egy szóval mindaz, ami a hirtelen vágyonszerzés lehetőséget teszi, hihetetlen arányokban grasszál. Nemcsak nálunk. Világjárta.

Magyarországon 800 ezer embert büntettek árdrágításért, csalásért, a háborus konjunktúrának az ország ellenálló erejét bénító kihatásáért. Rettenetes nagy szám. De ez a nagy szám is csak egy töredékét mutatja a visszaéléseknek. Hiszen a legtöbb visszaélés egyáltalában nem kerül a hatóságok elé. Ha minden visszaélést megbüntetnénk, a városban alig maradna ember, aki a büntetlen előéletű jelzővel dicsekedhetné. Egy főtisztviselő magánkorban azt a meglepő, de köztudomás szerint helytálló nyilatkozatot tette, hogy ha minden visszaélést megbüntetné-

nék, a városokat kőfallal kellene körülfalazni s így alakítani az időtörőre.

Igy van. És nem is lesz másképen mindaddig, míg az ok, a háboru meg nem szűnik.

Megalakult a Fejérmegyei Talajmivelő Társaság.

A tegnapi értekezleten az előkészítő munkálatok eddigi eredményeiről, a szervezésről, a beszerzési szándékolt gyártmányu Munkell-ekékkel Bieken tartott fényes sikerű próbaszántásokról, a megalakulás alapfeltételeinek biztosítását előző munkáról Kelemen Béla szerkesztő részletesen referált. Többeknek érdembeli hozzászólása után az értekezlet egyhangulag kimondotta, hogy a Talajmivelő Társaság sürgős megalakítását szükségesnek tartja a társaság. Különösen közép- és kis-birtokok földjeinek miveltését, első sorban szántását tűzi ki céljúl és a megalakulás kellékeinek sürgős megszervezésére dr. Matta Árpád elnöklésével mellett dr. Pajzs Gyula, Leopold Lajos, Szávits Miklós, Lintner Sándor, Armos János és Kelemen Béla által álló bizottságot választott.

E bizottságnak sürgősen tájékozódást kell szereznie arról, hogy a jövő év tavaszára és őszére mely közönségekben, hány gazda és milyen területen önjártó bérszántások igénybevenni a Társaság gépeit. Felkeri tehát a vármegye gazdaközönségét, akik jövő tavaszra és őszre bérszántásokat önjáratnak eszközöltetni, ebbeli szándékukat a bérszántatni önjártot terület megjelölésével, sürgősen, de legkésőbb a f. hó végéig a Gazdasági Egyesületnek okvetlen jelentésbe, mert a szántógépekből csak a bejelentett szántási területek arányában fog beszerezni a társaság.

A bérszántási díjak tavasszal holdanként 50-60 korona körül lesznek.

A városi sertéshizlalás. A város a megreből több ajánlatot kapott sertéshizlalásra. Ez ajánlatokat a közéletmezési ügyosztály természetesen a legközművebb tárgyalás alá vette. Amíg e tárgyalások befejezést nem nyerne, addig a sertéshizlalási ügyben megtartani szándékolt rendkívüli városi közgyűlést nem hívják össze.

HIREK.

Állami polgári fiúiskola városunkban. A miniszter most érkezett leirata szerint az állami polgári fiúiskola szervezése a következő feladatok teljesítése mellett mondható ki: A város közönsége elvállalja az állami polgári fiúiskolának mindenkorl, tehát fejlesztés esetében való szabályszerű elhelyezését és a tanulókkal, a szükséges berendezési tárgyakkal és az első teljes felszereléssel való ellátását; erre a célra tulajdonjoggal, tehermentesen átadja az ipariskola épületét és a mellette levő 160 négyzetméter nagyságu telket is bekerítve és játszótérre átalakítva; a mezőgazdasági oktatás eszéjaira egy holdnyi, az iskolához legfeljebb 10 perc távolságra fekvő, művelésre alkalmas területet ad és azt a szükséges felszereléssel ellátja; elvállalja az iskolaépület és tartozékainak mindenkori állandó jókarban tartását, tűzkár elleni biztosítást és okmányokkal igazolandó anyagi helyzetéhez képest az iskola fűtését, valamint világítását is.

A miniszter feltételei oly igen súlyos terhet róának a városra, hogy azt el nem bírónk.

Az Árpád fürdő megvétele. Közölték, hogy az Árpád fürdő r. t. ajánlatot tett a városnak, hogy hajlandó a fürdőt önköltségi áron, 550.000 koronáért a városnak átadni. E kéresem k megbeszélésére a polgármester ma dé. 11 órára szakértekezletet hívott össze, amelyen Varga Elemér főmérnök ismertette a dolgot és javasolta, hogy a város Fehérvárnak az egyetlen modern fürdőjét vegye meg. A telek 300.000 korona értékét képviseli, az épület és felszerelés pedig békeidőbeli árákat véve alapul ugyancsak 300.000 koronát érnek. Ismertette a bizottsággal az Árpád fürdőnek mérlegét, amely szerint a két utolsó évben a fürdő deficitelt zárta mérlegét, ennek azonban az az oka, hogy a fürdő szénhiány miatt gyakran és hosszabb időkre kénytelen volt üzemszüneteket tartani. A múlt évben csak 200 napig volt üzemben. De ez évben a fürdő bevétele havonként átlag 12-14.000 korona volt. A napr szénfogyasztás átlag 30 mm. A fürdő üzemben tartása átlag napi 300 korona rezsivel jár, a bevétel pedig átlag 500 korona. — Szalay Miklós, Weisz Miksa és Say Ferenc ellenzik a megvételt, utóbbi főmérnök által ismertett értékbecslést illetően tartja és hiányosnak mondja a fürdő felszerelését. Pápai Nándor id. és Kaltenacker Márton, mint a fürdő r. t. érdekelttség képviselői kijelentették,

hogy a fürdőt a városnak előzenységéből ajánlották fel, esetleg még valami engedményre a vételárból hajlandó is a r. t. Lipcsey Lajos tanácsos közegészségi szempontból a megvétel mellett nyilatkozott, a kérdésnek pénzügyi és egyéb szempontból való alapos előkészítésére azonban egy szűkebb körű bizottság delegálását tartja szükségesnek. Lipcseynek ez indítványát az értekezlet el is fogadta, a bizottságba beválasztotta: Lipcsey Lajost, Varga Elemért, Naszályi József kir. ipar főfelügyelőt, Péntes Imre építést, Saay Ferenc építést és Vaimár Béla számvevőt. E bizottság véleményes javaslatétele után a polgármester újabb értekezletet fog összehívni.

Néhai verebi Végh János 2900 holdas birtokát, mint *sajnálatlalt értesülünk*, hosszabb időre bérbevetették Rosenzweig László földbirtokos és Szegő Miklós dr. ügyvéd.

Összejevetel. Az ismétlő iskolások leányköre, 15 óra Vasárnap d. u. 3 órakor tartja első összejevetelét. Gyűlékezés a Mantz odobában.

Álriadalom a városházán. Nagy riadalom okozott tegnap d. e. a városházán, a Zichy ház II. emeletén Farkas Sándor tanácsos hivatalos helyiségében egy beteg városi napidíjasnak hirtelen rosszullete. A beteg embert szivőgőrcsök lepték meg, összeesett, miközben zsebéből egy revolver esett ki. A zuhanás zajára a szobába rohának, mert a földön fekvő ember mellett revolvert láttak, ön gnykosságát sejtették. László Gyula dr. és Gerber Károly dr. tb. városi főorvos azonban megállapították a betegség igazi okát és a beteget eszméltetve is térítették.

Sovány sertések felajánlása. A földművelésügyi miniszter az orsz. közéletmezési miniszterrel egyetértőleg 110050. XII. 1. szám alatt elrendelte, hogy mindazok, a kik a házi és gazdasági szükségletre hatósági engedély alapján hízalható mennyiségben felül darabonkint 35 kilogrammnál nehezebb súlyu sertésekkel rendelkeznek, tartoznak azokot f. évi szeptember 20-ig az Országos Sertésforgalmi Iroda útján a közszükséglet célra hízalásra vagy sovány állapotban leendő megvételre felajánlani. Ez a kötelezettség nem terjed ki az igazoltan legyészési célokat szolgáló sertésállományra, amely azonban nem lehet nagyobb, mint a mennyit az egyes gazdaságok tenyészési céljaikra eddig is rendszeresen tartottak. A felajánlást vagy a Sertésforgalmi Iroda helyi képviselőleténél, vagy a közszégi előjárásnál kell megtenni. A büntetésen felül azon sertések tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, elkobzásnak van helye.

— A város amerikai telepe. A városnak tudvaleg van egy 18 és fél holdas amerikai telepe, amelyet eddig jelentéktelen összegért Salzguber József bírt bérben. Ezt a területet most a város saját kezelésébe veszi át s azon ugynevezett bolgár-konyha kerétszert létesít egy kiváló szakember vezetésében. A város közellátása szempontjából igen örvendetes ez a terv, mert kilátás van arra, hogy nemcsak a tisztviselők — amire a kormány elsősorban utasította a várost — hanem a nagyközönség is hozzájuthat a szükséges konyhaveteményekhez. A munkálatait, amelyhez 25—30 ezer korona befektetés szükséges, már megkezdték és a földmivélsügyi miniszertől kérték a szükséges vetőmagot.

— A konfúsiusok emléke. A belügyminiszter a városi közgyűlésnek azon határozatát, amely a helybeli bérkezesi fuvardíjakat 1919 augusztus 31-ig 75 százalékkal emelte, a várososhoz ma érkezett leiratával jóváhagyta. Mire ez a jóváhagyás leérkezett, a bérkezesek már újabb emelést tartanak szükségesnek.

Művészet a színházban. Érdekes és kiváló művelőzte igérő színházi estre van kilátás. Pogány György világhírű hősnőrista, a berlini udvari opera, — több a budapesti Néppopera volt kitűnő tagja és neje Andrefka Margit, az előnyösen ismert kamaracékesnő jön Székesfehérvárra, hogy egyetlen estén bemutatassék sokszor melatott nagy művészetüket. A kiváló művészpár minden egyes koncertje igen nagy sikerrel végződött s legutóbb, amikor a balatoni fürdőhelyeken hangversenyeztek, utljak a legnagyobb diadal jegyében folyt le s a zeneértő közönség valóságos ünneplést ölelt. Székesfehérváron a 17-es hónapok hadiözegei és árvái javára rendezik hangversenyüket, amelyen fellép Pogány-pár négy éves Pinyóke leánya is. Ez a kis csodagyerek hivott szakértők és művészek

ban, mint a szavalásban és táncban utólréhetetlen tökélyt visz a szinpadra és mindenütt, ahol csak fellépett, óriási sikert aratott, főként a „Fedák Böske” c. magán-jelene ben. — A zongorakíséretet Dienzl Oszkár látja el s ennek a művészetét már az egész ország miéértő közönsége ismeri. Pogányék hangversenye e hó 14-én, szombaton este lesz a színházban s a jegyek Krausz Verona dohánytörszédjében már előjegyezhetők.

Tizenöt ezer korona egy templom ilésért. A „Magyarország írja: Aradon a lefolyt zsidóünnep előtt valóságos versengés támadt a hívők közt a templomi ülésekért, amelyek már béke idején is horribilis összegbe kerültek. Békében egy elsőrangú ilésért 2000 koronát fizettek; most pedig a megdagadott árdrágiatok 7—8000 koronát kínáltak egy székért, sőt akadt olyan is, aki 15 ezer koronáért vállotta meg ilőhelyét a templomban. Itt említjük meg, hogy hozzánk is érkeztek panaszok, hogy a pótmalházakat bérlő uszorások olyan magasra emelték a templomi ilések árait, hogy a szegény embereket teljesen kizárják az Istenházból.

— Halálozások. Özv. Ackermann Józsefné szül. Papp Erzsébet végelgyengülés következtében 82 éves korában elhunyt. Temetése csütörtökön délután 6 órakor lesz a Havariak-utca 31. sz. utlati gyászszázból. A megboldogultban Lits Ferenc városi bizottsági tag anyósát gyászolja.

Szabó Pál katoná 35 éves korában tudóvsz következtében elhunyt. Részt vett a háboru minden viszontagságában annak kezdeté óta. 1914-ben orosz fogságba esett s magyar levén, az orosz gondoskodás Szibériába szállította. Ott ösödöt irtott sok jó magyar bajtársával s az iszonyu, 40 fokos hidegben, amikor a kicsorduló könnyeik az arcukra ragyakt, halálos betegségre esett. 30 hónap fogság után mint beteget vissza szállított Magyarországra. Egy éven át különböző kórházakban szenvedett, míg végre hazakerült és legutóbb itthon, szerető feleségének és hozzátartozóinak karjai között lehelhette ki lelkét. Fialat özvegye és két kis árva gyászolja. — Csapatjának, Szabó András Felső-árlányi lakosnak harmadik katoná fia és egy veje esett immár a háboru áldozatául. Egy családból négyen. Szabó Pál temetése pénteken d. u. 6 órakor lesz a Budai uti katonai kórházból.

Babotai Józsefné született Cser Palkovics Terézia folyó hó 11-én elhunyt 79 éves korában. Temetése ma délután fél 6 órakor lesz a Selyem-utca 9. sz. gyászszázból.

— Vilmos császár is antiszemita? A Times folytatja. Davis dr. amerikai fogorvos emlékiratainak közlését:

„Amikor arról volt szó, hogy Albánia részére fejedelmet szemeljenek ki, a jelölt vallásfelekezete tekintetében véleménykülönbségek támadtak. A császár ekkor ezt mondta:

Jól van uraim. Miután protestáns ember nem lehet Albánia fejedelme és egy buddhista meghívásával nem segíthetünk az ügyön, végre talán zsidót ültethetünk az albán trónra és l. Jakabnak nevezhetünk el. Az azonban bizonyos, hogy három

— De kár, hogy nincs bronzból. Mély szomorúság honol az idegenvéri szívekben. Amióta hire terjedt, hogy a semmi művésziességet el nem áruló ércszobrokat be fogják olvasztani. Innen is, onnan is hallom a sóhajokat. Érthető. Szegény ghetió! Arról van szó, hogy hát a tiz királysobor közbe lekerült valahogy a legkiválóbb magyar szónok, Pázmány Péter szobra is. Helyes, ez akkor szegényeknek nagyon fáj. Végre ott állt a hívató bitoros szobra a Kigyó téren. Ez még jobban fáj. De most! Kóbból van a szobor. Miértis van kóbból? Azt egészen könnyen bebizonyítanák, tekintve a főkészesebnek nagy befolyását, hogy hát az a szobor roz. De most hiba minden: kóbból van. De kár! Mily jó volna, ha bronzból volna!

— Kofák. Özv. Mogyoródi Józsefné és Mogyoródi Anna Selyem ut, 33 sz. a lakó piaci árusnők botrányt okoztak a piacon ezért őket dr. Zavaros tb. főkapitány 30—30 korona pénzbírsággal sújtotta.

Tejrazzia. A vegyvizsgáló állomás segédletével a rendőrség ma d. e. tejrazziát tartott a piacon, 185 tejmintát vettek, amelyek közül 12 esett kifogás alá.

— Gans Ignác helybeli Nádor-utcai kereskedő hatóság engedély nélkül 3000 darab zsákot adott el. Ezért őt a rendőri büntető bíróság 600 koronára büntette.

— Hatóságértes. Tér Adámné Széchényi utca 158. sz. a lakos egy rendőrral gorombáskodott, azt megsértette, ezért őt dr. Zavaros tb. főkapitány 40 K pénzbírságra ítélte.

— Elveszett pénztárca. A szent-Ferencrendiek templomában talált tak egy pénztárca. Igazolt tulajdonosa átveheti a Ferenciek Házlőnökiségénél.

— Bojtorján hajszesz nagyon bevált hajápoló, erősíti a haj gyökereit s szűníteti a korpa képződést. Egy üveg ára 6 korona. — Baromfi kolera elleni serum kapható: Szűts Róbert gyógyszer-tárában. Károly király-tér.

Köszönetnyilvánítás.
Mindazoknak a jó ismerősöknek kik felejtethetlen egyetlen leányomnak vég-tisztelességén megjelentek virágot és koszort küldeni sziveskedtek, fogadják hála-lás köszönetemmel
özv. Hortolányi Ferencné.

APRÓHIRDETÉSEK.
Egy jól jövedelmező, részben még adómentes lakház eladó. Cim a kiadóhivatalban.
Káposzta télire való és befőzéshez való paradicsom különként 75 fillérrét kapható Bogyay-nál, Vörösmarty-tér 2.
Külsőbudai ut 11. számú ház 200 öl jöltérmetű szőlővel nov. 1-re bérbeadó.

Mánia színház.

Szerdán és csütörtökön, szeptember hó 11 és 12-én:
Ha az atok teljesül.
Pierrot táncok és káprázatos pompával beállított művészdramá 4 felvonásban.
Ellen Richter főszereplésével.
Remek pótműsor.
Előadások: 7 és 9 órakor.

Apolló-színház.
Szerdán és csütörtökön, szeptember 11 és 12-én:
Turfiórák
Defektív történet 5 felv.
Írta és rendezte: Harry Piel.
Csaló ábrándok.
Féltépek.
Természeti szépségek.
Előadások 7 és 9 órakor.
Elővétel: Krausz Veronánál.

Részvényalírási felhívás.

Alulírott alapítók: „Mórvidéki Egyesült Bortermelő Részvénytársasága” név alatt új vállalatot alapítunk és részvényalírást felhívást intézünk:

1. A vállalat cége: Magyaru.: Mórvidéki Egyesült Bortermelő Részvénytársasága. Németül: Mórer Vereingte Weinproducenten Actiengesellschaft.

2. A vállalat tárgya és célja:

a) Elsősorban részvényesei, másodsorban mások szőlőtermésének és az áru tisztaságát biztosító lételek mellett kész borknak is fix számlán, vagy bizományban való átvétele, ezek okserü kezelése, csemeszékölő és a szőlő melletterményeinek értékesítése.

b) Szőlőültetés és szőlőtermelés.

c) Boroshordóknak beszerzése és értékesítése.

d) Présház, pince, szőlőcsoomagoló helyiség és törkölypálinkafőző fentartása.

e) Szőlőműveléshez és borkeléshez szükséges gépek eszközök és ahyaogk forgalomba hozatala.

f) Termésre és beraktározott borra elsősorban részvényeseinek, másodsorban másoknak előlegnyújtása.

g) Egyéb szőlő valamint bortermelés és ennek keretébe tartozó ügyletek megkötése.

3. A vállalat tartama: Bizonytalan.

4. A vállalat székhelye: Mór. A vállalat azonban máshol is állíthat fel fióktelepeket.

5. A vállalat alapitókéje: Egy millió korona, mely 1000 db, egyenként 1000 kor. névértékű részvényre az 1000 kor. névértékű és részvényként 25 kor. alapítási költség felszámításával lesznek jegyzésre kibocsátva.

6. A részvények ellenértéke az aláírások a Mórvidéki takarékpénztárnál egy összegben befizetendő.

7. A részvényjegyzés határideje 1918. évi szeptember hó 25-én jár le.

Tuljegyzés esetén az alapítók-nak jogukban áll a jegyzéseket leszállítani.

Az alakuló közgyűlés összehívása egy, Székesfehérvárot megjelendő lap útján lesz közhírré téve.

A vállalat igazgatóságát az első 3. évre az alapítók nevezik ki.

Közgazdasági Bank és Takarékpénztár rt. Székesfehérvár.
Mórvidéki Takarékpénztár rt. Mór.
A Gyöngyös-Visontal Bortemelő Szövetkezete mint rt. Gyöngyös.